

Gemeente Nijmegen

Second opinion Nieuw Hart voor Dukenburg
Draagvlak voor voorzieningen

14 februari 2006

Projectnr. 268.70

Boulevard Heuvelink 104
6828 KT Arnhem
Postbus 1174
6801 BD Arnhem

Telefoon (026) 3512532
Telefax (026) 4458702

E-mail
info@companen.
nl

Gemeente Nijmegen

Second opinion Nieuw Hart voor Dukenburg
Draagvlak voor voorzieningen

14 februari 2006

Inhoud

1.	Inleiding	1
2.	Enkele feiten en cijfers	3
3.	De voorzieningen in Dukenburg	8
3.1.	Voorzieningenniveau Dukenburg in de laatste decennia	8
3.2.	Commerciële voorzieningen: detailhandel in Dukenburg	9
3.3.	Onderwijs	11
3.4.	Zorgaanbod en -vraag	12
3.5.	Sportvoorzieningen	12
3.6.	Cultuur	13
3.7.	Verenigingen	13
4.	Naar een conclusie op hoofdlijnen	14

1. Inleiding

Dukenburg: vitaal, maar tijdig ingrijpen is nodig

Het stadsdeel Dukenburg is met bijna 24.000 inwoners een van de grootste naoorlogse stadsuitbreidingen van Nederland. Gebouwd volgens stedenbouwkundige principes van de jaren '60, en inmiddels toe vernieuwing. Bewoners stellen inmiddels andere eisen aan de buurt en haar voorzieningen, er is een groeiende vraag naar andere woningen en woonmilieus (denk aan combinaties van wonen en werken, maar ook wonen, zorg en dienstverlening). Na ruim 40 jaar is Dukenburg nog in de kracht van haar leven, maar de eerste tekenen van veroudering komen al naar voren.

Redenering 'Een nieuw Hart voor Dukenburg': voorzieningenniveau is de basis

In het Masterplan 'Een nieuw Hart voor Dukenburg' worden de kansen en belemmeringen van het stadsdeel op zes deelgebieden bekeken:

- Wonen en bouwen
- Ouderen en mensen met een functiebeperking
- Jeugd, sport en recreatie
- Ruimte, verkeer en groen
- Veiligheid en leefbaarheid

Centraal in het Masterplan staat de redenering dat de basis voor een aantrekkelijke toekomst een goed voorzieningenniveau is (scholen, winkels, gezondheid, sport en ontspanning). En dat deze voorzieningen alleen bestaansrecht hebben als er voldoende bewoners gebruik van maken.

Het inwonertal van Dukenburg is de laatste jaren vrij fors gedaald, en dat zou in het kader van het Masterplan en de toekomst van de wijk geen goede ontwikkeling zijn.

De vraag is nu in hoeverre door de daling van het aantal inwoners het voorzieningenniveau in de wijk Dukenburg zal afnemen. Anders gezegd: moeten er woningen bijgebouwd worden om meer mensen vast te houden in de wijk en het voorzieningenniveau in stand te houden? Ervan uitgaande dat andere ontwikkelingen die van invloed zijn op het draagvlak voor voorzieningen (zoals ontwikkelingen aan de aanbodzijde van voorzieningen, verandering in gedrag van mensen) buiten beschouwing worden gelaten.

Ook gaan wij kort in op commerciële voorzieningen (detailhandel). Hoewel er in een separate nota al uitgebreid aandacht aan is besteed (Dukenburg, structuuronderzoek buurt- en wijkwinkelcentra, BRO), past het in de vraagstelling van de voorliggende second opinion dat mee te nemen.

Wijze van werken

Wij hebben op basis van ervaringen elders in het land en op basis van Planologische Kengetallen een indicatie gegeven van het draagvlak dat benodigd is voor diverse voorzieningen. Daarnaast hebben we op basis van Stadsgetallen van de gemeente Nijmegen (statistische gegevens, o.a. op basis van de gemeentelijke bevolkingsadministratie) verleden, de huidige situatie en mogelijke toekomstige ontwikkelingen in het stadsdeel Dukenburg in beeld gebracht. Dit levert conclusies op

waarmee we met een bepaalde mate van zekerheid de centrale vraag zoals hierboven geformuleerd, kunnen beantwoorden.

LET OP! NORMEN # WERKELIJKHEID

Tussen normen en de werkelijkheid mag je zeker niet het “is-gelijktteken” plaatsen. De werkelijkheid is immers vaak nogal gecompliceerd in vergelijking tot een norm. Verschillende factoren bepalen de vraag naar voorzieningen, zoals omvang van de bevolking, samenstelling (leeftijd) van de bevolking, binding aan een wijk/stadsdeel, binding aan andere gebieden buiten de wijk/stadsdeel, maatschappelijke ontwikkelingen. De normen houden alleen rekening met de eerste factor (de bevolkingsomvang) en in enkele gevallen ook met de samenstelling van de bevolking.

2. Enkele feiten en cijfers

De bevolking van Nijmegen en Dukenburg

De gemeente Nijmegen groeit de laatste jaren stevig. Niet in de laatste plaats door grootschalige woningbouw in de Waalsprong nam het aantal inwoners toe van 147.500 in 1995 tot 158.200 in 2005.

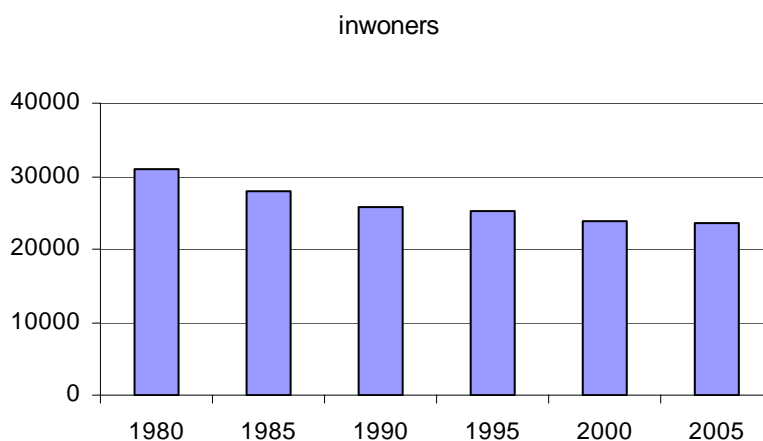
Tabel 1. Omvang van de bevolking in de gemeente Nijmegen

1995	147.557
1996	147.600
1997	147.206
1998	150.495
1999	151.864
2000	152.200
2001	153.705
2002	154.616
2003	156.198
2003	157.466
2005	158.215

Bron: CBS

De wijk Dukenburg maakt in tegenstelling tot die van Nijmegen als geheel, een andere ontwikkeling door. De bevolking in aantal is al jarenlang aan het dalen. Waren er in 1980 nog een kleine 31.000 mensen in de wijk, inmiddels is dit afgenomen tot 25.000 in 1995 en 23.499 in 2005 (Stadsgetallen gemeente Nijmegen).

Figuur 1: Bevolkingsontwikkeling stadsdeel Dukenburg door de jaren heen.

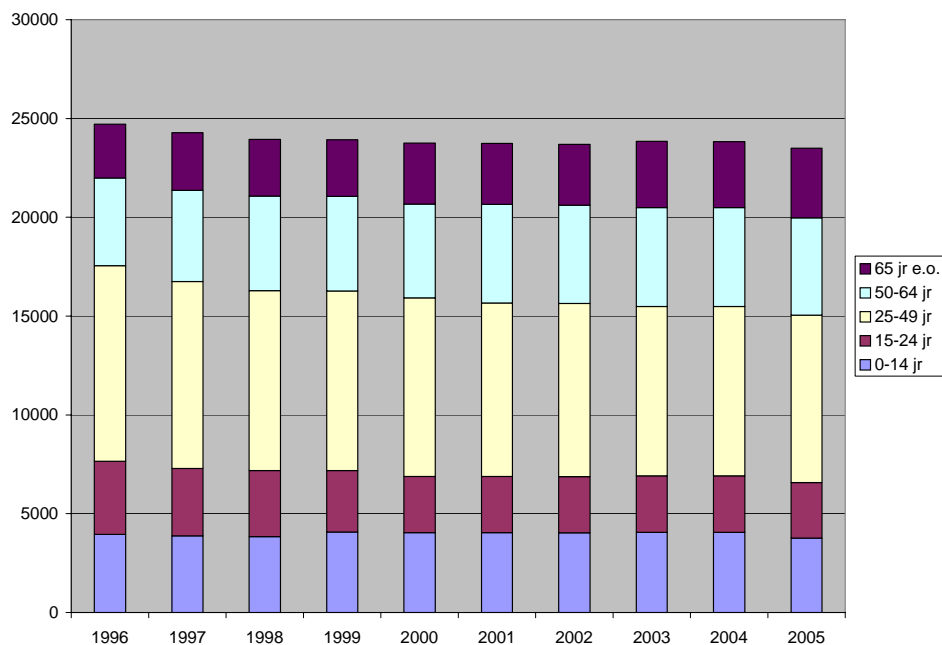

Bron: Stadsgetallen

Bevolkingssamenstelling: Dukenburg vergrijst

Een al jaren bekende tendens in Nederland is de vergrijzing. Ook in Dukenburg speelt dat. Het aantal ouderen neemt gestaag toe, hoewel van echt grote vergrijzing nog geen sprake is (zie figuur 2).

Figuur 2: Ontwikkeling bevolking Dukenburg, naar leeftijd.

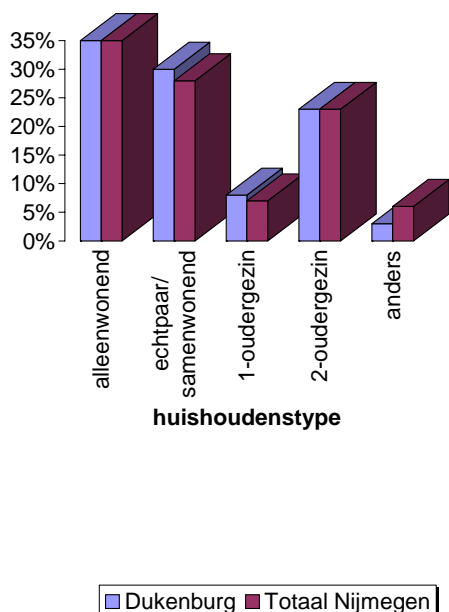

Bron: Stadsgetallen gemeente Nijmegen

Huishoudens in Dukenburg: bovengemiddeld aantal kleine huishoudens

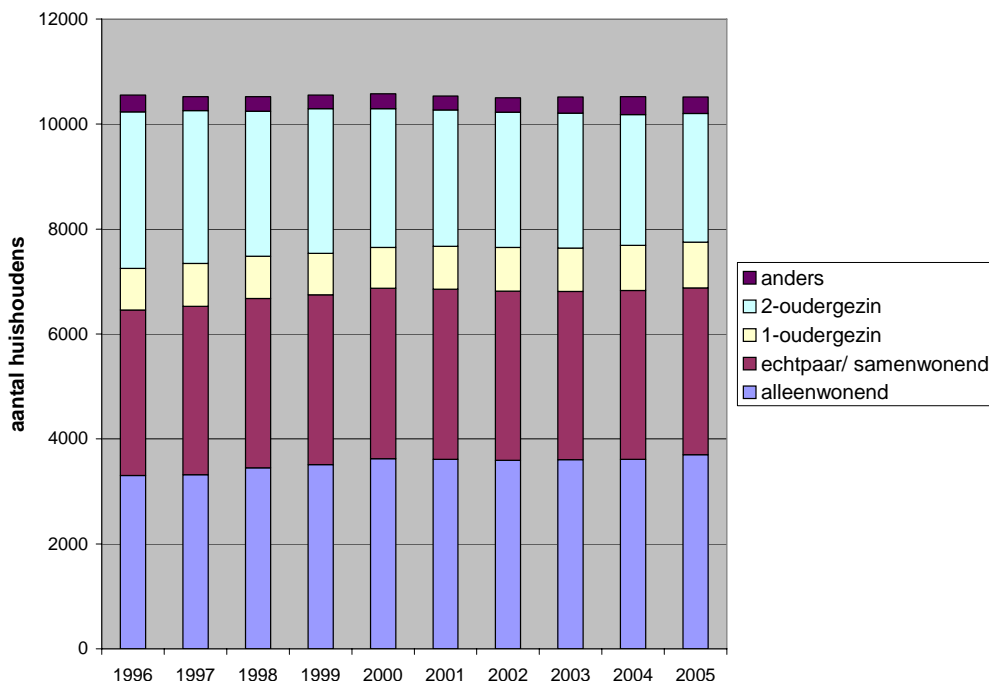
Hoewel de verschillen zeer klein zijn, wijkt de samenstelling van de huishoudentypen in Dukenburg af van die van Nijmegen gemiddeld. In Dukenburg wonen iets meer kleine (1-2-persoons) huishoudens. Zie figuur 3.

Figuur 3: Huishoudenssamenstelling Dukenburg, vergeleken met Nijmegen.

In het afgelopen decennium is het totaal aantal huishoudens in Dukenburg gelijk gebleven. In de woningvoorraad is qua aantal vrijwel niets veranderd, dus dat is logisch. Wel zien we verschuiving in de samenstelling van de huishoudens.

Figuur 4: Huishoudensontwikkeling Dukenburg in de laatste 10 jaar

Bron: Stadsgetallen, bewerking Companen

Bij een vrijwel gelijk blijvend aantal woningen en huishoudens in de wijk, zien we:

- een relatief sterke toename van kleine huishoudens.
- een afname van het aantal traditionele gezinnen.

Huishoudensontwikkeling in de toekomst

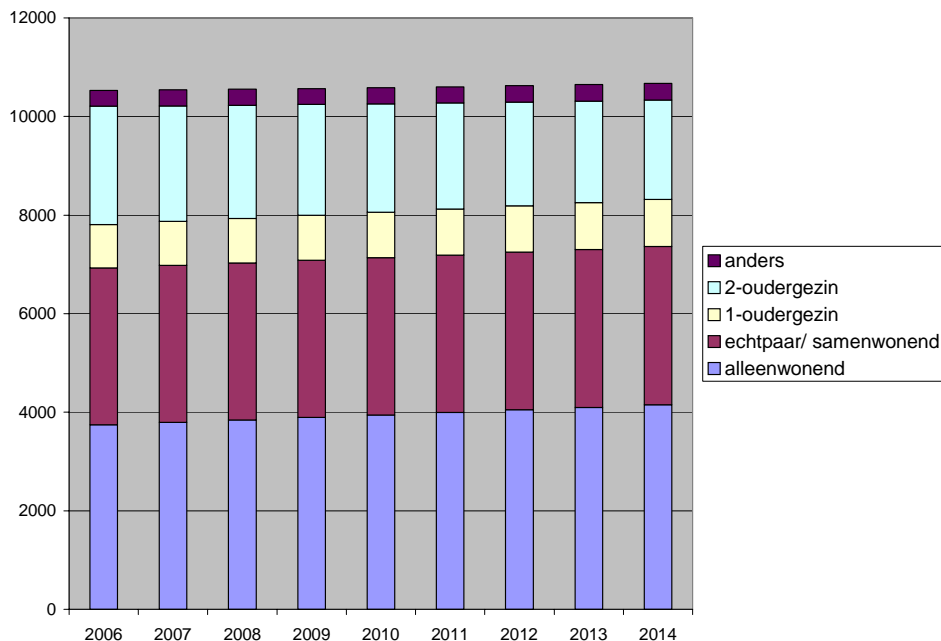
Dukenburg wordt kleiner in aantal mensen, zo constateerden we al. In de toekomst is het de vraag welke ontwikkeling de bevolking verder zal doormaken. Vanzelfsprekend zal de bevolking verder afnemen als er geen woningen worden bijgebouwd. De tendens van de laatste jaren zal dan doorzetten, naar verwachting met circa 1.500 mensen in de komende 15 jaar. En verdere daling van de gemiddelde woningbezetting is dan aan de orde. Het kleiner worden van de huishoudens heeft alles te maken met het verder doorzetten van de vergrijzing.

De ontwikkeling van aantal en samenstelling van de huishoudens in de toekomst is sterk afhankelijk van de woningproductie. Een exacte doorrekening is op korte termijn niet te maken, want dan moeten we meer informatie hebben over omvang en aard van de woningbouw en de verhuisprocessen die dit voor de hele wijk tot gevolg heeft.

Wel kunnen we de trend van de afgelopen jaren doorrekenen naar de toekomst. Daarmee kunnen we in beeld brengen wat er gebeurt als Dukenburg blijft zoals het is en er geen woningen worden toegevoegd (zie figuur 5) en als we van meer dynamiek uitgaan (figuur 6).

Scenario: trend in toekomst is die van het verleden

Figuur 5: Aantal huishoudens naar type: trend verleden doorzetten naar komende periode

Bron: Stadsgetallen, bewerking Companen

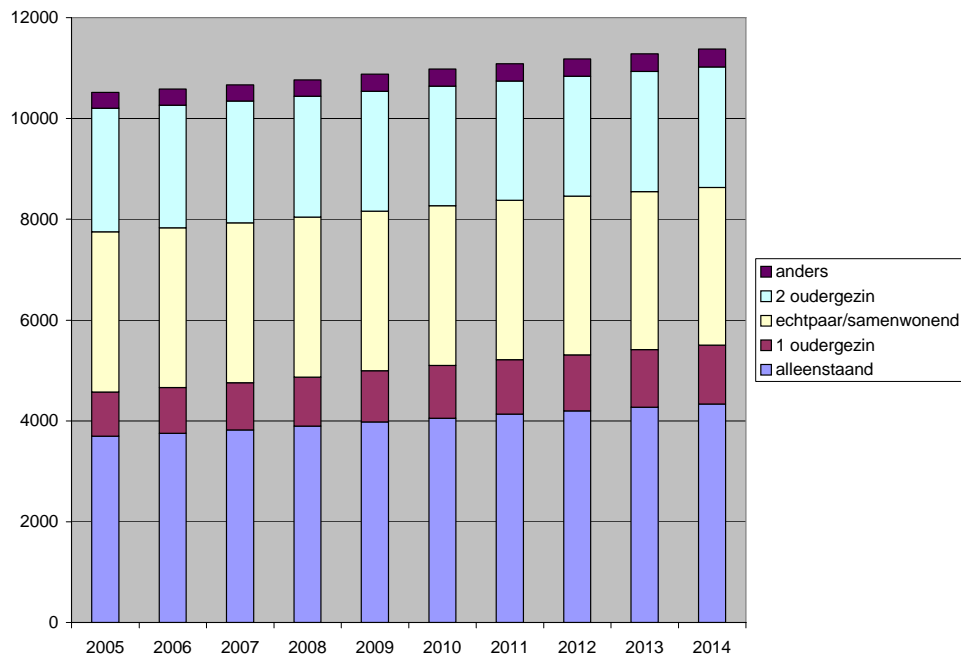
Wat zien we:

- Een lichte toename van het aantal huishoudens.
- Een relatief forse groei van het aantal alleenstaanden.
- Een behoorlijke daling van het aantal traditionele gezinnen.

Scenario 2: trend in de toekomst is die van de hele gemeente Nijmegen

Een tweede scenario gaat uit van een dynamischer Dukenburg. Dukenburg levert een bijdrage aan de nog altijd aanwezige behoefte aan extra woningen in de gemeente en geeft huishoudens in de wijk zelf meer keuzemogelijkheden.

Figuur 6: Aantal huishoudens naar type: trend groei Nijmegen als leidraad voor Dukenburg

Bron: Stadsgetallen, bewerking Companen

Als we daarbij uitgaan van een soortgelijke ontwikkeling van de aandelen van verschillende huishoudentypen in het totaal, dan zien we de volgende ontwikkeling:

- Een forse toename van het aantal huishoudens (en woningen) in de periode tot 2015: een kleine 900 huishoudens, en 1.400 tot 2020 (startpunt 10.500 huishoudens in 2005). Dit houdt overigens nog geen rekening met de gevolgen van gezinsverdunning.
- Een blijvende toename van kleine huishoudens en afname van traditionele gezinnen.

Vanzelfsprekend moet daarbij gezegd worden, dat deze ontwikkelingen helemaal afhankelijk zijn van het bouwprogramma en de mogelijkheden die de wijk Dukenburg daarvoor biedt. En dat hangt weer af van:

- de visie op de wijk, als onderdeel van de gemeente Nijmegen;
- de concrete bouwmogelijkheden en de kwaliteiten van de betreffende locaties;
- de woonwensen van de inwoners van Dukenburg.

Dat vraagt nadere studie, onder andere in de vorm van een uitgebreid woonwensenonderzoek.

3. De voorzieningen in Dukenburg

Centrale vraag is welk aantal woningen in de wijk nodig zou zijn om het inwonertal, en daarmee het draagvlak voor voorzieningen, in stand te houden.

Interessant is dan te kijken naar het huidige voorzieningenniveau in de wijk. Maar eerst kijken we naar het verloop van het voorzieningenniveau door de jaren heen.

3.1. Voorzieningenniveau Dukenburg in de laatste decennia

In tabel 1 zijn wat ontwikkelingen met betrekking tot het voorzieningenniveau in het stadsdeel Dukenburg op een rijtje gezet.

Tabel 1: Ontwikkelingen voorzieningenniveau in Dukenburg vanaf 1980

	1980	1985	1990	1995	2000	2005
inwoners	30883	27940	25750	25071	23755	23499
basisgeneratie	ong. 4750	ong. 3600	2307	2138	2151	2167
huisartsen			7			11
winkels wijkcentra	26					24
kramen wijkmarkt		29				11

Bron: O&S gemeente Nijmegen

Scholen

Het demografisch effect op het draagvlak van scholen is het meest rechtstreeks. Met het inwoneraantal zakte ook, in een nog heviger tempo, het aantal kinderen in de basisgeneratie, de basisschoolkinderen. In de jaren '80 halveerde hun aantal zelfs. Dit is overigens geen bijzonder verschijnsel in een nieuwbouwwijk. In die tijd zijn er ook scholen in Dukenburg gesloten. De laatste 10 jaar blijft het aantal basisschoolleerlingen ongeveer op niveau.

Huisartsen

Het aantal huisartsen is tussen 1990 en 2005 gestegen. De vraag naar huisartszorg wordt niet alleen bepaald door het aantal mensen, maar ook door de mate waarin zij medische hulp nodig hebben. De toename van het aantal huisartsen zou te maken kunnen hebben met de veroudering van de Dukenburgse bevolking. In de cijfers is niet verdisconteerd of de huisartsen full-time of part-time werken.

Detailhandel

Ontwikkeling in winkelvoorzieningen is lastig te beschrijven. Het aantal winkels in de wijkwinkelcentra is nauwelijks veranderd. De oppervlakte is overigens wel toegenomen (schaalvergroting supermarkten). De belangrijkste ontwikkeling die in de buurtwinkelcentra in Dukenburg te zien is geweest, is echter dat veel winkels steeds slechter zijn gaan draaien. Daarbij hebben veranderingen in winkelgedrag zeker zoveel invloed gehad als de terugloop van het inwoneraantal. Ook in de rest van Nijmegen en Nederland was deze ontwikkeling zichtbaar.

Voor de moderne consument en voor een goede bedrijfsvoering zijn kleine winkelcentra niet meer interessant. Schaalvergroting is in een dalend draagvlak, zoals in Dukenburg, moeilijk. (zie voor dit thema verder paragraaf 3.2.)

Een vergelijkbare ontwikkeling geldt voor de wijkmarkt. Die is in Dukenburg in 20 jaar tijd (ook in omvang) erg teruggelopen maar dat is zeker niet voor het grootste deel op conto van de daling van het inwoneraantal te schuiven. Ook de andere wijkmarkten in Nijmegen zijn, weliswaar iets minder sterk, in omvang teruggelopen.

Gevolgen voor draagvlak

Het veranderen van omvang en samenstelling van de bevolking heeft natuurlijk effecten op het draagvlak voor allerlei voorzieningen. De mate waarin is echter niet zo eenvoudig exact te benoemen. Meerdere processen spelen door elkaar: het aanbod aan maatschappelijke en commerciële voorzieningen wordt niet alleen beïnvloed door het demografisch draagvlak, maar ook door gedragsveranderingen en politieke beslissingen. Bijvoorbeeld, de manier van winkelen (regelmatig in de buurt of eenmaal per week met de auto ergens voorrijden) heeft ook gevolgen voor de het draagvlak van winkels. En of er voorzieningen als b.v. een bibliotheek in een wijk zijn wordt ook bepaald door het politieke belang dat men daar aan hecht.

Conclusies

- Met de afname van de bevolking is het voorzieningenniveau de laatste decennia verminderd.
- Dit geldt met name voor de basisscholen, hoewel het verdwijnen van basisscholen door terugloop van het aantal leerlingen in een nieuwbouwwijk een normaal verschijnsel is.
- Een direct verband tussen terugloop van bevolking en terugloop van het voorzieningenniveau is niet te leggen. Daarvoor spelen teveel andere factoren een rol bij het draagvlak voor voorzieningen.

3.2. Commerciële voorzieningen: detailhandel in Dukenburg

Detailhandelstructuur Dukenburg

De detailhandelstructuur van het stadsdeel Dukenburg bestaat uit:

- Het stadsdeelcentrum Dukenburg
- De woonboulevard Novium
- De buurt- en wijkwinkelcentra Malvert, Meijhorst en Weezenhof
- Een solitaire bouwmarkt

Het winkelaanbod in het stadsdeel Dukenburg ziet er als volgt uit.

Tabel 2: Winkelaanbod stadsdeel Dukenburg

	Dagelijkse artikelen		Niet-dagelijkse artikelen		Totaal	
	Aantal winkels	M2 vvo	Aantal winkels	M2 vvo	Aantal winkels	M2 vvo
Stadsdeelcentrum Dukenburg	20	6.648	72	11.865	92	18.512
Woonboulevard Novium	-	-	19	21.010	19	21.010
Meijhorst	4	870	5	200	9	1.075
Aldenhof	-	-	-	-	-	-
Lankforst	-	-	-	-	-	-
Malvert	4	1.025	3	340	7	1.365
Weezenhof	6	1.410	2	130	8	1.540
Subtotaal	14	3.305	10	670	24	3.980
Zwanenveld	20	6.645	91	32.875	111	59.190
Tolhuis	-					
Stadlijk	-					
Totaal	34	9.950	101	33.545	135	63.170

Bron: Dukenburg, structuuronderzoek buurt- en wijkwinkelcentra, BRO

Binnen de buurt- en wijkverzorging zijn de supermarkten de belangrijkste elementen: de consument doet hier ongeveer 2/3 van zijn bestedingen aan dagelijkse artikelen. De supermarkten bepalen dan ook in belangrijke mate de trekkracht van de winkelcentra.

Verschillende trends en ontwikkelingen bepalen structuur

Verschillende trends en ontwikkelingen hebben invloed op de verzorgingsstructuur in Dukenburg. We noemen ze hier kort (zie genoemde nota van BRO):

- **Veranderingen in het winkellandschap:** functieverandering buurtwinkels, vergroting winkelcentra, opkomst winkels bij verkeersknooppunten.
- **Consumentengedrag:** prijs- en kwaliteitsbewustzijn, tijdsfactor.
- **Soorten koopgedrag en winkelcentra:** boodschappen doen, hoog- en laagfrequent doelgerichte aankopen, winkelen, winkeltoerisme.
- **Verblijfs- en belevingskwaliteit:** toenemende gevoeligheid voor sfeer en kwaliteit.
- **Tijd en mobiliteit:** consumenten leggen voor gepaalde aankopen grotere afstanden af.
- **Branche- en sectorvervaging:** om de consument aan zich te binden en door toenemende concurrentie nemen winkelbedrijven steeds meer branchevreemde en sectorvreemde goederen en diensten in hun assortiment.
- **Schaalvergroting en supermarkten:** de moderne supermarkt gaat steeds meer in de richting van de functie van overdekt winkelcentrum. Supermarkten nemen daarmee een steeds belangrijker plaats in de totale verzorgingsstructuur.
- **Ruimere openingstijden:** leiden tot strategieaanpassing van winkels.
- **Concentratie en integratie:** voor veel bedrijven is er behoefte aan een groter verzorgingsgebied. Dit grotere gebied wordt het beste bespeeld als er meerdere bedrijven bij elkaar liggen: ruime keuzemogelijkheden in een compact gebied.

Consequenties voor Dukenburg

Voor de dagelijkse verzorgingsstructuur hebben genoemde ontwikkelingen de volgende gevolgen:

- Verschuivende oriëntatie van kleine naar grotere centra.
- Winkelaanbod op wijk- en buurtniveau zal zich meer richten op de dagelijkse verzorging.
- Supermarkten zullen daar een steeds grotere rol in gaan vervullen: structuurbepalende elementen.
- Marktdruk voor vergroting van supermarkten zal aanhouden, en dit biedt kansen voor renovatie/herstructurering.
- Speciaalzaken staan onder druk.
- Voldoende en kwalitatief goede parkeermogelijkheden en goede bereikbaarheid blijven essentieel.
- Voorzieningen komen op grotere afstand van de woning te liggen door wegvallen van kleinere aanbodconcentraties. Buurtsteunpunten hebben perspectief.

Keuzes voor detailhandel

Het rapport van BRO stelt een aantal scenario's op voor de toekomstige ontwikkeling van de structuur van detailhandel in de wijk:

- I. Handhaving van de huidige structuur van buurtwinkelcentra
- II. Drie buurtsteunpunten, geen wijkwinkelcentrum
- III. Een wijkwinkelcentrum en verder geen winkels
- IV. Een wijkwinkelcentrum plus een buurtsteunpunt, twee varianten:
  - a. Wijkwinkelcentrum in Meijhorst.
  - b. Wijkwinkelcentrum in Weezenhof.

Op basis van het rapport van BRO is vooralsnog gekozen voor handhaving van de drie centra.

Ook bij de commerciële voorzieningen spelen teveel andere factoren een rol, zodat we niet kunnen stellen dat het bouwen van extra woningen, en daarmee het in stand houden van de bevolking, absoluut noodzakelijk is om het voorzieningenniveau te handhaven.

3.3. Onderwijs

Basisonderwijs

Dukenburg kent 7 basisscholen. De opheffingsnorm voor deze basisscholen is 240 leerlingen. De basisscholen blijven momenteel gemiddeld boven dit aantal.

Het aantal leerlingen in het basisonderwijs bedraagt in 2004 circa 1.960. En het is daarmee zeer goed vergelijkbaar met plaatsen of wijken van vergelijkbare omvang (bijvoorbeeld onze meest recente ervaring Hillegom: 1.924 leerlingen in 7 basisscholen). En het is daarmee vergelijkbaar met landelijke normen.

Het aantal leerlingen is in vergelijking met de jaren ervoor overigens stabiel gebleven c.q. licht toegenomen (bron: Stadsgetallen).

Bij een verdere afname van het aantal leerlingen, wat met de vergrijzing te verwachten is, zal het draagvlak wat meer onder druk komen staan, maar het leidt nog niet tot de gevarengrens (opheffingsnorm).

Voortgezet onderwijs

Het bepalen van het draagvlak van een school voor voortgezet onderwijs is een lastige zaak, zo stelt ook prof. Dr E. F. Nozeman in zijn bijdrage aan Planologische Kengetallen. Het middelbaar onderwijs in Dukenburg kent de laatste jaren een wisselend beeld wat betreft het aantal leerlingen: van 1.082 in 2001 naar 1.263 in 2003. Daarna daalde het aantal leerlingen weer naar 1.201 in 2005. Dit aantal schommelt rond de gemiddelde schoolgrootte in Nederland.

3.4. Zorgaanbod en -vraag

Bij het zorgaanbod kijken we naar het eerstelijnszorgaanbod in Dukenburg.

Tabel 2: Dukenburg, eerstelijnszorgaanbod in 2005

	aantal
Huisartsenpraktijk	11
Apotheek	2
Fysiotherapiepraktijk	7
Tandartsen	7

Bron: Gemeente.

In de Planologische Kengetallen is een aantal normen gehanteerd voor deze zorg (ervaringscijfers). Deze normen zetten we af tegen de praktijk in Dukenburg.

Tabel 3: Dukenburg, normbehoefte (aantal inwoners/praktijk) in Dukenburg

	Planologische kengetallen	Dukenburg
Huisarts	2.000	2.136
Tandarts	2.100	3.357
Apotheek	10.000	11.750
Fysiotherapeut	1.336	3.357

Bron: Planologische kengetallen, gemeente.

Dit betekent, dat in Dukenburg de druk op diverse voorzieningen relatief groot is, met name voor fysiotherapie en tandartsen. Bij de huisartsen en apotheken ligt dit iets genuanceerder.

3.5. Sportvoorzieningen

De wijk Dukenburg kent diverse sportvoorzieningen:

- 1 sporthal
- 4 gymzalen
- 1 sportpark

Kijken we naar de normgetallen, dan kunnen we stellen, dat er draagvlak voldoende is voor 1 sporthal (norm is 1 per 20.000 tot 30.000 inwoners). Voor deze voorziening is verdere daling van het inwonertal op termijn kritisch.

Qua gymzalen zit Dukenburg aan de krappe kant wat betreft het aanbod, in vergelijking met een plaats van vergelijkbare omvang. Uitgaande van 1 gymzaal per 2 basisscholen en 1 per voortgezet onderwijs, zou er ruimte zijn voor circa 6 gymzalen.

Wat betreft het sportpark kan gezegd worden, dat de beide delen Noord en Zuid samen 26 ha beslaan (respectievelijk 17,8 en 8,5 ha). Voor instandhouding van het huidige aanbod is groei van het aantal inwoners niet nodig.

3.6. Cultuur

Bibliotheek

Kengetallen voor de ruimtetoedeling van de verschillende functies, zoals die voorheen vanuit het Nederlands Bibliotheek en Lectoriumcentrum (NBLC) werden opgesteld, zijn niet meer actueel. Nu bepalen het van overheidswege beschikbare (bouw)budget en de ervaringen met de bestaande accommodatie in hoge mate de omvang indeling van het gebouw.

Landelijk is er circa 1 filiaal per 24.800 inwoners. De discussie over het filiaal in Dukenburg en de opheffing daarvan, lijkt gelet op dit gemiddelde, geen onlogische.

Feit is wel, dat de bibliotheek van de 21^e eeuw als medium voor informatie- en cultuuroverdracht aan een zo breed mogelijk publiek zowel door technologische als door de maatschappelijke ontwikkelingen nog aanzienlijke wijzigingen ondergaan. Inzichten over de functionaliteit veranderen voortdurend, een blauwdruk voor de “digitale bieb” ligt niet gereed.

3.7. Verenigingen

Naast sportdeelnemers moeten verenigingen ook bestuurd worden. Een groot deel van de bestuurders wordt gerekruteerd uit de groep ouders van jeugdleden. Dit is de leeftijdsgroep van 35 tot 55 jaar. Ten eerste geldt dan natuurlijk hoe minder jeugdleden, des te minder ouders (dus doet de hierboven beschreven analyse opgeld). Daarnaast kijken we naar de groei van de leeftijdsgroep tussen 35 en 55 jaar. Die leeftijdsgroep is de laatste jaren grosso modo gelijk gebleven, maar zal de komende jaren zonder extra impulsen in wijk wat betreft woningbouw krimpen. Voor Nijmegen als geheel is nog sprake van stabilisatie, maar dat gaat wel uit van een toename van de bevolking als geheel!

Knelpunt is niet alleen de afname van deze leeftijdsgroep in de wijk, maar ook de bereidheid om zitting te nemen in besturen. Een veel gehoorde klacht is dat het steeds moeilijker is om mensen hiervoor bereid te vinden. Dit geldt overigens ook voor andere verenigingen dan sportverenigingen.

4. Naar een conclusie op hoofdlijnen

Centrale vraag van de second opinion is: in hoeverre zal het voorzieningenniveau in de wijk Dukenburg door de daling van het aantal inwoners afnemen. Anders gezegd: moeten er woningen bijgebouwd worden om meer mensen vast te houden in de wijk en het voorzieningenniveau in stand te houden?

Inwoneraantal niet allesbepalend voor voorzieningenniveau

Op de betreffende vraag is niet eenduidig 'ja' op te zeggen.

- Vanuit de bevolkingsaantallen kan niet direct gesproken worden van een gevaar voor de voorzieningestructuur. Een verdere daling van het aantal inwoners zal op termijn wel zorgen voor kritische grenzen van een aantal voorzieningen. Conclusie is dan, dat het instandhouden van het inwonertal vanzelfsprekend beter is voor het voorzieningenniveau dan een verdere daling.
- Echter, een te directe link leggen tussen inwonertal en draagvlak voor voorzieningen zou de realiteit geweld aandoen. Veel belangrijker en bepalender voor de voorzieningestructuur zijn min of meer autonome processen als schaalvergroting, bezuinigingen, verandering in het consumentengedrag, politieke keuzes e.d..

Inwonertal neemt wel af: extra woningen nodig om bevolking op peil te houden

Feit is wel dat de omvang van de bevolking in de wijk Dukenburg afneemt.

- Zonder uitbreiding van de woningvoorraad zal dit aantal verder afnemen, naar onze mening met circa 1.500 mensen in de periode tot 2020. De gemiddelde woningbezetting zal daarmee dalen naar 2,0.
- Als we rekening houden met een verdere daling van het gemiddeld aantal mensen per huishouden naar 2,0 over de gehele woningvoorraad, dan zijn ongeveer 1.000 woningen meer dan het huidige aantal nodig om het aantal inwoners in Dukenburg in stand te houden.
- Herstel van het aantal inwoners naar het niveau van 1995 (25.000 inwoners), met een gemiddelde woningbezetting van 2, betekent een extra bouwopgave van circa 1.700 woningen. Dit is op zich geen vreemde aanname, gelet op processen die zich de laatste jaren hebben afgespeeld wat betreft krimp van de bevolking en afkalving van het draagvlak voor voorzieningen.
- Met een bouwprogramma zoals het college dat voor ogen heeft voor die periode (circa 1.700 tot 2020), ontstaat een buffer waarmee tegenvallers in de voortgang van de productie van welke aard ook in de toekomst worden kunnen worden opgevangen. Echter, het in stand houden van het voorzieningenniveau is geen argument genoeg voor het realiseren van een bouwvolume van een dergelijke omvang.
- Hoe dan ook, het is nodig te blijven streven naar een gedifferentieerde wijk, en daarvoor achten wij strategische toevoeging van de juiste woningen nodig: het gaat immers niet alleen om kwantiteit, maar juist om kwaliteit!

In het volgende schema geven we weer welk aantal woningen extra nodig is om het inwonertal te handhaven c.q. te laten groeien.

	Gemiddelde woningbezetting 2,2		Gemiddelde woningbezetting 2,2	
	Aantal woningen	Extra nodig	Aantal woningen	Extra nodig
Handhaven 23.500 inwoners tot 2020	10.700	0	11.750	Ca 1.000
Groei Nijmegen volgen: naar 25.850 inwoners	11.900	1.200	12.925	Ca 2.200

Met de voornemens van het college (1.700 woningen tot 2020) verwachten wij dat op termijn (2020) het aantal inwoners uitkomt op ongeveer 25.000.

Waarom woningen toevoegen?

Toevoegen van 1.000 woningen in de periode tot 2020 is nodig om het inwonertal op termijn op peil te houden. Daarmee is nog niet gezegd dat het voorzieningenniveau op termijn ook gehandhaafd blijft. Een te sterke link kan niet gelegd worden. Immers, zoals gezegd: meer factoren spelen dan een rol.

Maar er zijn meer argumenten te noemen voor toevoeging van woningen in Dukenburg:

- Het biedt mensen meer keuzemogelijkheden in de eigen wijk. Dukenburgers willen graag in de wijk blijven wonen, en strategische toevoeging (gericht op doorstroming uit de eigen wijk) van de juiste woningen is dan noodzakelijk.
- Met het toevoegen van de juiste woningen biedt het ouderen aantrekkelijke alternatieven in de eigen wijk in de vertrouwde omgeving.
- Het zorgt voor kwaliteitsverbetering van de bestaande woningvoorraad en woonomgeving. Dit kan door toevoeging van de juiste woningen op de juiste locaties, renovatie en sloop/nieuwbouw. Met name voor het op gang krijgen van herstructurering is het toevoegen van nieuwe woningen van belang, omdat daarmee de bestaande voorraad vrijkomt en ruimte ontstaat voor ingrepen.
- De praktijk leert dan dat bijvoorbeeld het toevoegen van kwalitatief goede woningen voor senioren (let op: niet te grote sprongen in woonlasten maken!) veel rendement oplevert.